

»Ženski list«
izhaja
po enkrat na mesec
in sicer vsako prvo
soboto v mesecu.

Posamezne številke
po 10 vinarjev.

Ženski List

Glasilo slovenskega socialističnega ženstva.

Naročnina
do konca l. 1913 je:
80 vinarjev.

Naroča se:
Uprava »Ženskega
lista« v Ljubljani,
Frančiškanska ul. 6.

Leto I.

V Ljubljani, 4. oktobra 1913.

Št. 5.

AVGUST BEBEL.

13. avgusta so izgubile proletarske žene svojega najplemenitejšega prijatelja. Nemška socialna demokracija je izgubila z Avgustom Beblom svojega voditelja in nenadomestljivega bojovnika. Ali proletarske žene vsega sveta so izgubile z Beblom vse več: Bebel je zbudil delavske žene in dekleta, bil je prvi v svetovni armadi socialne demokracije, ki je spoznal, da je proletarska žena še vse bolj obremenjena nego proletarec. Ali pri tem spoznanju se ni ustavil, temveč je pokazal ženam tudi pot, po kateri se rešijo lahko suženjskega jarma, ki ga jim nalaga današnja družba, pokazal jim je pot v socialno demokracijo, ki edina zamore prinesiti ženam svobodo. V svoji znameniti »Žena in socializem« je pokazal, da je bila žena sužnja, še preden so bili sužnji.

In tega prijatelja so izgubile žene! Njega, ki je z ognjevitostjo pobijal vse predsodke, ki je v socialni demokraciji prvi nastopil za to, da bodi žena enakovredna in enakopravna možu, njega ni več. Ni bil le prvi v mednarodni socialni demokraciji, temveč vesoljni svet ga je spoštoval in njegovi politični nasprotniki so ga spoštovali prav tako kakor mi. Preprost delavec je bil v svojih mladih letih, ali z neutrudljivo marljivostjo, z železno vstrajnostjo si je nabiral znanje, da je lahko vodil veliko četo nemških socialnih demokratov.

Za svoje prepričanje je Bebel presedel več let v ječi. Ali s tem da so ga oropali svobode, mu niso odkrhnili niti za las njegove neomajne zvestobe do socializma. Njegovo spoznanje, da je na pravi poti, ker je v vrstah mednarodne socialne demokracije, se mu je v ječi le še bolj utrdilo in poglobilo. In v ječi je spisal svojo knjigo »Žena in socializem«, to knjigo, ki ni postala le proletarskim ženam evangelij, temveč tudi meščanskim.

Ferdinand Avgust Bebel je bil rojen 22. februarja 1840. l. v Kelmorajnu na Nemškem. Njegov oče je bil podčastnik in otroška leta je preživel Bebel v vojašnici, on, ki je postal pozneje najhujši nasprotnik militarizma. Izučil se je strugarstva in postal tudi mojster v Lipskem. Leta 1861. je vstopil v delavsko

gibanje in l. 1864. je bil že član stalnega odbora zveze nemških delavskih društev. Leta 1869. je bil med ustanovitelji socialistične stranke. L. 1871. je bil skupaj s sodrugom Liebknechtom obsojen velezdaje. Zato je predsedel dve leti v ječi. Leta 1881. je bil izgnan iz Lipskega na podlagi nesramnega Bismarckovega zakona zoper socialiste. Od l. 1867. je bil državni poslanec. Na vseh strankinih zborih — od prvega l. 1868. v Norimberku, do lanskega v Chemnitzu — je bil navzoč in na vseh je bil odličen in določujoč član. Ali on ni bil le znamenit na ožjih strankinih zborih, tudi na vseh naših mednarodnih kongresih je bil njegov vpliv velik in njegova beseda v mednarodnem zboru proletariata je veljala pred vsem. Še tedaj, ko je bilo njegovo zdravstveno stanje tako šibko, da bi se moral najbolj čuvati, ni izostal. V Bazileji in Bernu je zadnjikrat nastopil. Mirovni kongres proletariata, ki je bil lanskega novembra v Bazileji, ni dal Beblu miru. Kljub odsvetovanju zdravnikov je prišel in ko je stopil na govorniški oder, ga je vsa internacionala navdušeno, iskreno pozdravljala. In letos je prišel v maju 73letni Bebel v Bern na nemško-francosko konferenco, kjer je s prepričevalnimi besedami pozivljaj zastopnike Nemčije in Francoske na mirovno delo med obema državama.

Smrt je dohitela Bebla v sredo 13. avgusta v Passuggu v švicarskem kantonu Graubünden. Zdravnik mu je bil nasvetoval zdravljenje v Passuggu. V torek zvečer se je izprehajal Bebel še do desetih in nič ni kazalo, da bo že čez nekaj ur mrtev. Njegova edina skrb je bila, da bi še dokončal tretji zvezek »Spominov«. Samo ta strah je kazal, da sluti Bebel konec. Pokojnik je umrl v noči od torca na sredo. Dobili so ga mrtvega v postelji. Bebel je bil 12. aprila 1913. napisal svojo oporoko, v kateri je določil, da se njegovo truplo sežge, pepel pa spravi v žaro ali skrinjico, ki naj se položi poleg žare, v kateri je pepel njegove žene. Beblov pepel počiva v Curihu v Švici.

Beblovo ime in Beblovo delovanje je bilo znano po vsem svetu. O njegovi ženi ni govoril nihče. Na njo, na družico njegovih bojov in zmag, ni mislil nihče. Ali on sam jej je posvetil v svojih »Spominih« tople, preproste besede. Leta 1864. se je bil zaročil Bebel s svojo Julijo, hčerko železniškega delavca in čez dve leti se je poročil z njo. O svojem zakonu piše Bebel: »Nikdar se nisem kesal, da sem se poročil. Bolj ljubeznive in požrtvovalne žene ne bi mogel dobiti. To

kar sem storil je bilo le mogoče, ker sem imel tako dobro ženo, vedno pripravljeno, da mi pomaga. Mnogo težkih dni, mesecev in let je preživela, preden je zaslajalo zanjo solnce mirnejših časov.* Štiriinštirideset let je Beblova žena prenašala s svojim možem vred vse viharje in težkoče delavskega gibanja v Nemčiji. Vse pomanjkanje in vso bedo je delila z njim tiho, udano.

22. novembra 1910 je umrla Julija Beblova v Curihu in strašno je zadela ta smrt Bebla. „Grozen udarec me je zadel“, je pisal takrat Bebel. „Vrzel je nastala v mojem življenju, ki je ne bo mogoče nikdar izpolniti.“

Beblov edini otrok, hči Frida, je bila poročena z zdravnikom dr. Ferdinandom Simonom, znanim raziskovalcem na bakteriološkem polju. Pri njegovih poizkusih ga je ugriznila miš in vsled tega je tudi umrl pred božičem l. 1911. kot žrtev znanosti. Ob Beblu smrti postelji je ostala le njegova hči s svojim sinom Wernerjem, ki ga je ljubil Bebel iskreno.

Vse svoje življenje je Bebel posvetil boju in delu za proletarsko stvar. Najčistejši idealizem ga je pripeljal v socialistično armado, boril in trudil se je za delavstvo nesebično kakor malokdo in njegova vera v zmago socialističnih idej se ni omajala tudi za trenotek ne. Od dela, iz boja, nam ga je ugrabila smrt. Dva dni pred smrtjo je še pisal izvrševalnemu odboru nemške socialne demokracije, da je že vse uredil za svoj odhod na Jenovo strankin zbor.

Bebel je bil bojevnik, ki je posvetil vse svoje dolgo življenje v to, da je vplival pogum onim, ki jih je današnja družba potisnila v temno globel, da je zbujal one, ki so se še topo udajali svoji žalostni usodi, da je neprestano krčil pot novi družbi, ki bo uživala sadove socialističnega dela. Smrt mu je zbila meč iz roke. Bil je voditelj nas vseh in prijatelj in oče milijonov, katere je zdramil z besedo na govorniškem odru ali v svojih knjigah k življenju, k življenju za delo in za boj.

Oznanjevalec socializma je bil, z ognjevito besedo je klical proletarce v boj za novo družbo, s prepričanjem in zanosom, ki ga daje le najglobokejše prepričanje. Bebel je doživel ves razvoj proletarskega razreda; ko je nastopil on, je bilo delavstvo najbolj zaničevan razred, ljudje brez pravic so bili proletarci, ljudje brez moči in vpliva. Danes pa je delavski razred faktor, ki ga ne more in ne sme prezirati noben vladajoči razred več, nobena vladajoča stranka. Ali on ni le doživel ves ta mogočni razvoj, on ga je tudi v največji meri pospeševal. Seme socializma, ki ga je sejal neumorno med milijone in milijone, je obrodilo krasen sad in ob robu smrti je lahko zrl v ono novo deželo, ki bo prinesla vsemu človeštvu kruh in radost.

Iz Beblovih spisov in govorov.

Oblike zatiranja in izkoriščanja so se menjavale v teku treh stoletij, zatiranje in izkoriščanje pa je ostalo. Res, da je kmet devetnajstega stoletja bolj kulturni in civiliziran kakor njegov prednik iz 16. stoletja... ali relativno, v primeri z današnjim stališčem zemljiškega gospoda, se je njegov socialni položaj komaj izboljšal.

*

Vse (meščanske stranke) se boje prosvete mas kakor strupa. Mali krogi meščanskih izobraževalcev, ki zasledujejo pošten namen s svojim delom za izobrazbo mas, so brez moči in vpliva, njihova ekzistenca potrjuje le pravilo v sedanjih razmerah. Vpričo teh razmer preostaja le eno. Organizacije delavskega razreda se morajo same lotiti dela za prosveto: iztrebiti morajo, kar so zasejale cerkve in šole vladajočih razredov in oblasti duševnega plevela v glave proletarcev. To nikakor ni lahko delo. Ali hvaležno delo je, ker odgovarja hrepenenju po bolj človeškem stanju in višjemu spoznanju in ker ga zato hlastno sprejemajo. En lot resnice uniči stot neumnosti. Zato sovražijo vladajoči tako močno resnico in se bojujejo proti njej.

*

Moč buržvazije je v denarju, v njenih milijonih in milijardah ali ogromno število glav daje delavskemu razredu, kakor hitro se zave te okolščine, tako silno premoč, da stre premoč buržvazije in naj ima deset-tisoče milijonov v blagajnah.

*

Prvo in glavno temeljno načelo vseh zatiralcev je, da obdrže zatirance v nevednosti.

*

Nobena vera nima privilegija, da bi trajno zadoščala človeštvu, v kulturi napredujočemu in za vsako pride čas, ko stopi v nasprotje s kulturnimi zahtevami človeštva, ker je vera le začasen produkt določne kulturne dobe.

*

Ljudje zmorejo vse, kar hočejo, ali preden kaj hočejo, morajo uvideti, da je potrebno in uvidevnost prinese sila. Kristjani pravijo: sila uči moliti. Socialisti pravimo: sila uči misliti.

*

Družba, s popolno demokratično enakostjo, ne pozna in ne trpi nobenega zatiranja. Le najpopolnejša svoboda naziranje omogoča neprestan napredek, ki je živlensko načelo družbe.

*

Mož ima pravico, žena dolžnosti.

Zvonimir Kosem:

Vrnitev.

I.

Že par dni je snežilo neprenehoma. Zemlja je bila odeta v belo, mrzlo odejo, pa še vedno je ledeno vsenaokrog; nikjer ni bilo več zelenih dreves — beli in nemi kakor nevestina obleka so ležali pred popotnikovimi očmi gozdovi. Vasi in sela po dolinah in gorah so bila zasnežena, pota med njimi na debelo s snegom pokrita, tuintam nad meter visoko zametena. Mrzel, oster sever je bril preko polj in gozdov, žalostno tulil in pojemał šele onkraj gričev in holmov, med belimi gorami, utihnil pa ni nikdar.

Ignac je gazil sneg in mraz mu je bilo; komaj je razločeval pot pred seboj: zakaj v zraku je vedno migljalo in mrgolelo, vrtoglavo so plesale snežinke in se poigravale med seboj kakor za stavo; Ignac je čutil na licih te snežinke: tajale so se na njih, velike in ledene...

Truden je bil Ignac od dolge hoje v telo; vendar njegovo srcé je bilo kakor spočito in pomlajeno, nič utrujenosti ni bilo v njem.

Spomnil se je na dom, ki ga bo videl zopet enkrat, po dolgem, dolgem času; doma bo ravno o Božiču; mirna tišina bo v sobi; na zapečku bo sedel resnega obraza oče s pipico v ustih, mati, stara, sključena, se bo vrtela za mizo, vse polno dela, se smehljala in se ozirala proti durim; sestra Anka in bratec Manči, mala, nedolžna, z velikimi, otroškimi očmi, pa bosta delala jaslice, tam v kotu kraj zastrtih oken, postavljala bosta pastirce in ovce po mahu više in više in se pogovarjala važno kakor dva majhna, zgrbančena starčka...

„Sveti večer bo jutri,“ je premislil Ignac, dvignil nogo visoko iz snega in se zavil tesneje v kožuh, „sveti večer, in takrat bom doma; čisto gotovo bom prišel domov na sveti večer, kakor sem pisal iz Amerike... Saj hodim že dva dni v snegu in v mrazu. O, še en dan, in doma bom!“

Ostreje je zabril sever, huje je pritisnil mraz in kakor iz ledú je pokalo po težkem s snegom obloženem vejevju kraj ceste; Ignac si je potisnil kučmo globoko na oči in na ušesa; v enomer je snežilo, tiho, mirno, kakor v sanjah...

Ignac je obstal kakor da ga je kdo nenadoma prav prijazno poklical; v njegovih očéh se je utrnila solza radosti in zdrknila po licih navzdol...

... Doma bo zopet po dolgem času. Pisal je bil, da pride, in tako bo tudi prišel; postaran in reven bo prišel, ne več mlad in krepak kakor nekaj, ko je bil odhajal v tujino, v daljno Ameriko... Ves izmučen in zdelan bo prestopil domači prag, stopal tiho po veži in potrkal na hišna vrata; in bo prišel v toplo, gorko sobo, polno smeha in domačega veselja in življenja. Vsi mu bodo prihiteli nasproti: „O Ignac! Bog te živi!... Kar sédi brž tu za mizo, pij in jej!... Truden

si pač, revež!“ — Anka in Manči, obadva nemirna in radovedna, se bosta vrtela okrog njega, držala se ga za rokav in ga izpraševala o Ameriki, o tisti lepi, krasni zemlji tam daleč za morjem; in mati, ljubeznjiva mamica, ga bo pobožala po velih licih, zrla nanj s svojimi dobrimi, usmiljenimi očmi ter govorila: „O Ignac, kako si truden in zdelan!... Zato se odpočij, glej, saj je danes sveti večer... Pij in jej; potreben si!“ — Tudi oče, star, sklonjen, bo zlezal izza peči: „No, Ignac, zdaj si pa vendar doma. Tako je prav; nič več ti ne bom očital, da si bil odšel za deset let v tujino; zdaj si zopet naš.“ — — Praznično bo v gorki, zakurjeni sobi; pred lepo narejenimi jaslicami bo gorela rdeča lučka in trepetala, tudi angelček na zlati nitki bo vztrepetaval kakor da poskuša zbežati. Ignac bo sedel za mizo, polič jabolčnika pred seboj, glavo odkrito, oči jasne in radostne, govoril bo veliko in lepó ter pravil o Ameriki, o težkem delu tamkaj; Anka in Manči, oče in mati, ga bodo pa začudeno poslušali in prikimali: „No, je že prav, da si se vrnil. V tujini je pač drugače kakor doma; tudi ljudje tam morajo biti drugačni, osorni in mrki. — Pij, Ignac, in odpočij se!“ — V Ignacovih očéh bo radosten smehljaj, tudi na njegova lica se bo razlila tiha veselost...

Stopal je naprej; mračilo se mu je pred očmi; namah so pobegnile vse zlate sanje iz njegovega srca. Kolikor daleč plava oko, povsod le bela, daljna polja, povsod belo, neizmerno, v neskončnost potaplajoče se megleno morje, ki mu ni konca nikjer. V divjem vrvenju so rajale težke, debele snežinke pred očmi zmrzučega popotnika, za njegovimi ušesi je bril leden sever; pod nogami je škripal sneg, tuintam je zazvenčalo na tleh, kakor da se je zdrobilo tanko steklo.

Težko je hodil Ignac. Ko se je oziral naokrog in ni zapazil nikjer nič drugega kakor le to neizmerno sneženo morje, se mu je zazdelo, da stoji vedno na enem in istem mestu in da je svojo dolgo pot šele pravkar začel. Vrtelo se je nad njim, naokrog je šumelo in tulilo; preko polj so ječeč jáskali rezki vetrovi in pripogibali s snegom obložena drevesa.

„Ponehalo bo, čisto gotovo, da bo... Če ne, ne pridem domov, živ že ne. O Bog, da bi se zvedrilo!“ je zažélel Ignac.

Trudoma je privzdigoval nogé in ječal kakor v strahu. Do kolen je segal sneg in bil je trd, kakor iz kamna; toda po vrhu ni mogel stopati Ignac: udrlo se je takój do tal in zlobno zahreščalo...

Dolgo, dolgo je hodil takó, truden, in že je začutil bolečine v nogáh; bile so kakor lesene, le s težavo jih je vlačil za seboj. Po vsem telesu ga je stresal mraz; zobje v ustih so mu šklepetali; tanka, ledena skorja se je strjevala na njegovih sesušeni, z redkimi kocinami porastlih licih.

Nič več ni mislil Ignac, tudi gledal ni nikamor več; samó hodil je, hodil, težko, počasi, sklonjen do

kolen, do mrzlega snega; tako se je vračal domov, iz daljne Amerike je prihajal praznih rok, kakor izgnanec, v domovino...

II.

Sveti večer je bil; pri Krajanovih na Čimernem je gorela v veliki sobi z mirnim, tihim plamenom ogromna, od stropa dol viseča petrolejka, svetla topla luč je bila razlita na vseh jasnih obrazih.

Za mizo sta stala Anka in Manči, lepo oblečena, radostnih lic in smehljajočih se oči, zrla na jaslice v kotu in bila vesela in zadovoljna kakor še nikdar. Saj sta bila vse tako lepó naredila, ko je bil še komaj mrak. Kakor živo je bilo vse — prijazen smehljaj iz kota; zdelo se je začudenim očem, da živobarvani pastirci veselo pojó in da ovce, majhne, smešne in ponižnosive, mekečejo vmes, hodijo vse križem po mehkiem mahu in mulijo travo... Sredi kota, pod mahovitim hribčkom, je tičal pa hlevček, z mavričasto svetlobo oblit; kakor iz nebes samih je migljala nad borno strehico bleščeča zvezda; angelci, zlati krilatci, so pluli v zraku, trepetali nemirno in zamahovali s tankimi perutnicami... Tako resnično živo je bilo vse to narejeno, da se je Anka na skrivaj rablo nasmehnila in se začudila sama sebi: „Je-li mogoče, da sem delala to jaz?“ — Tudi Manči se je smejal samemu sebi in lepim jaslicam...

Mati je stopala po prstih, tiho in mirno, kakor v strahu, da ne bi zmotila tega svečanega mirú v sobi. Zdaj je bila pri mizi in jo je pregrnila z velikim, nedeljskobèlim prtom, obrisala si roké ob predpasnik in pogledala malo po jaslicah, ozrla se tuintam plašno proti durim, zdaj zopet je odšla v kuhinjo, zaprla neslišno duri za seboj, hodila po veži, stara, zgrbljena, in se je vrnila v sobo z gorko, dišečo pogačo, položila jo na mizni prt in stopala naprej po sobi, brez šuma kakor bel, velik, prozoren angel...

Na zapečku je sedel osivelih las oče, pipico tobaka v ustih, hripavo kašljal in puhal dim predse v zrak; beli oblački so plavali dol s peči in se poigravali med seboj, potapljali se niže in niže in se zopet dvigali proti stropu.

Mati se je naenkrat obrnila.

„Kaj ne prihaja?... Zdi se mi, da čujem korake zunaj za hišo...“

Oče je vzel pipico iz ust, strkal iz nje pepel in zmajal z glavo:

„Čas bi že bil. Pisal je, da pride danes zvečer. Pa bogve... grdó je zunaj, sever brije za ogli...“

Zima je bila zunaj, sneg in mraz, v sobi pa je bilo toplo; včasih je potrkal na okna veter, stresle so se šipe in zazvenčale — hipoma se je zdrznila skrbna mati, se plašno ozrla, gledala dolgo proti durim in težko pričakovala.

„Zdaj bi že moral priti,“ je menila mati. „Deset je ura, kmalu bo treba k polnočnici — kaj bo z Igna-

com?... Burja je zunaj in zameti so v hribih; da bi Ignac vsaj pota ne izgrešil in ne ostal tako kje v zametih!“

Grobna tišina je zavládala v sobi. Mirno sta sedela Anka in Manči za mizo in sanjala o Ignacovi vrnitvi...

...Prišel bo bogat kakor kraljevič v lepih bajkah, pripeljal se kar v zlati, mehki kočiji pred hišo, ponosen, veselih, cvetočih lic, živih, črnih oči... Slišali bodo že od daleč, kako se pelje; lahno bo drčala kočija po bregu navzgor, razgreta vranca bosta glasno hrzala in bila s kopiti ponosno ob tla... Čakali ga bodo pred pragom — hej, se je že prikazala kočija izza ovinka, veseloporeden, zvonek smeh je bušknil iz nje; torej ni sam! Zlatolaso, belolično nevesto, srčkano nevestico je pripeljal s seboj... kako vesel je in kako lep: obraz kakor solnce in oči kakor zvezde — zdaj se je dvignil z nevesto s sedeža, in že stopata iz kočije... — „Bog vas živi, o mati in oče, o Anka in Manči!“ — Že jim podaja desnico; pa kako gosposki je, ta presneti Ignac! Kar blešči se od svile in od zlata. — „Gospod Ignac, gospod brat Ignac!... Klanjam se! Moj poklon!“ bi bilo treba skoro reči... In gredó v sobo; Ignac se pogovarja z očetom, z materjo zlatolasa nevesta, važno, zeló važno, o lepi, zlati Ameriki in o drugih tujih, bogatih krajih; Anka in Manči stopata zadaj, nemirna, koprneča, in se smehljata drug drugemu od sreče...

Lepe so bile te sanje — pa kakor so prišle, tako so tudi izginile. Veter je tulil zunaj za ogli hiše, trkal venomer na šipe v oknih in ječal in prosil — kako bi moglo biti lepó tam zunaj?... Zima je in mraz, po sneženi odeji hodi smrt in kaže svojo ostudnorežečo lobanjo...

Kazalec na stenski uri kraj duri je kazal že enajst. Prišel je čas, ko je treba k polnočnici.

„Ne bo ga danes!“ je zavzdihnila mati in se pokrižala. „Bogvedi, morda se še vozi po morju... najbrže se je zakasnil... Toda pisal je, da pride na sveti večer gotovo... Mene skrbi, hudo skrbi...“

Oče se je dvignil z zapečka, stopil na tla, se obul in se oblekel v kožuh.

„Nikar se ne boj! Enkrat pride gotovo; če danes ne, jutri. Pa tudi: kako bi zdaj ponoči skoz take kraje?... Jutri pride, ob belem, svetlem dnevu. — No, pa zdaj je že čas, da gremo k polnočnici.“

Ogrnili so si vsi površnike, se tesno zavili in stopili v vežo.

Oče je prižgal leščerbo, namazal si z mastjó škornje, in odpahnil vežne duri; mrzel veter je zabril vsem v lica in snežinke so jim zamigljale pred očmi; zima, osorna, odurna starka, se je zarežala pred njimi in dahnila svoj strupeni dih v hišo...

V vetru in v mrazu so stali zunaj; zaškripal pa je ključ v vratih, zahreščalo je krepko — in že se je odpravila vsa družina po hribu navzdol. Oče je svetil; za njim je šla mati, sključena v dve gubi in tesno ogrnjena, velik molitvenik v roki; zadaj pa sta stopicala Anka in Manči in se tresla od mraza.

Kmalu so izginili izpred hiše in utonili v noč.

III.

Ignac je bil prenočil v prvi vasi, ki jo je dobil; spal je v hlevu na slami. Bolj truden kakor poprej se je napotil zgodaj zjutraj naprej.

Snežilo je brez prestanka, v težkih, gostih kosmih; burja je razsajala vsepovsod, zameti v gorah so se širili in se višali.

„Danes bo sveti večer!“ je govoril sam zase Ignac. „Hiteti moram, sicer ne pridem domov; doma pa me težko pričakujejo...“

Komaj je premislil to v svoji trudni glavi, že se je napotil naprej; v goré se je napotil, tja med griče, holme, preko zametov, po zasneženem kolovozu, ki naj ga pripelje na visoko Čimerno.

Hudó je pritiskal mraz, in Ignac se je zavijal vedno bolj v kožuh; po vsem telesu je drgetal od mraza, kakor ledene so mu postale nogé.

Da bi že vendar enkrat prišel domov!... Konec bi bilo temu večnemu romanju; doma za pečjó bi se lahko odpočil in se naspal po krščansko...

Rezek sever je bril med hribi in cvilil bolešno; Ignac se je globoko sklonil, da ne bi rezal veter njegovih lic, in je hitel dalje. Bila je to težavna in nevarna pot.

Hodil je tako do poldneva in se ni odpočil; kakor bilka na vodi je trepetal od mraza in korakal trudno naprej. Vedno je še naletaval sneg in bil je še gostejši kakor prej; vrtelo in zibalo se je pred očmi, bučalo za ušesi in pojemalo cvileče za griči in holmi.

„O, kje je še hiša mojega očeta?... Kmalu bo mrak, moj cilj je pa še tako daleč. — Bog, pomagaj mi!“

Zavzdihnil je sredi pota in se prestrašil sam svojega glasú. Komaj da je minilo poldne, je legel na zemljo mrak. Ignac ni mislil, da je že mrak, da se bliža že noč, brez misli je bilo njegovo srcé; takó je šel naprej globoko upognjen, truden, da bi dospel le domov.

Ko je legla na zemljo noč, je zraslo veliko upanje v Ignacovem srcu, velik pogum:

„Moram priti domov; ravno danes, na sveti večer!... Kaj bi bilo, če ne bi prišel?!...“

Gazil je sneg scela; glavo na prstih, roké ob životu, ude vse premrzle, truden do smrti, je hodil svojo pot.

„Tak torej se vračam!... Mislil sem nekdam, da ima Amerika tudi za reveže denarja, da se povrnem bogat domov... pa je v resnici vse drugače... Deset let sem garal kakor črna živina, izkravél sem za tuje, pohlepne kapitaliste. Zdaj grem domov — v grob... Ob poslednji uri se mi odpirajo oči, ko je že prepozno...“ mu je blodilo po glavi.

V gozdu je postal in se nenadoma spomnil:

„Odpočijem se. Moram, sicer umrem... Potem pa hajd spet naprej... O mati, moja dobra mamica!“ —

Kratka je bila misel in hipna, ki je legla na srce, ali takoj je premagala vse telo. Ignac je omahnil na sneg; roké si je dejal pod glavo, težko zasôpel, in takoj ga je premagal spanec. Snežinke so se vrtele nad njim in se tajale na njegovem velem obrazu; oči pa mu je poljubljal oster sever...

Tako je ležal dolgo časa, ko je zamigljala iz daljave prijazna lučka. Bližali so se koraki, čulo se je govorjenje in smeh; Krajanova družina je bila, na poti k polnočnici.

„Da bi bil Ignac tukaj, bi ga ogrnila kar s svojim novim površnikom; ne zeblo bi ga, gotovo ne!“ je zavrnila sestra Anka naenkrat.

Tedaj se je oče ob nekaj spodtaknil in padel na tla na kolena; pri tej priči je ugasnila leščerba.

„Joj, joj! Tema!“ sta zakričala Anka in Manči prestrašeno in se oprijela materinega krila.

Oče je kobalil po tleh in ril z rokama po snegu, da bi se dvignil; tema je bila, zato je tipal s prsti naokrog, da bi se oprijel kakšne veje kraj pota, in je tako zagrabil nekaj gladkega, mehkega; tipal je naprej in obtipal naposled v snegu človeka.

Začuden je planil na nogé.

„Človek leži tu!... Brž luč!“ —

Kakor v strahu se je stresla mati zadaj.

„Kdo?“

„Človek! Menda je zmrznjen.“

Mati, Anka in Manči so bili takoj pri očetu, ki je v tem že prižgal luč; bleda svetloba stare leščerbe je obžarjala belo, zasneženo človeško telo na tleh.

Oče se je sklonil in prisluškoval.

„Ne diha več; mrtev je. — Pa kdo vendar je ta človek?“

Dvignil je mrtveca iz snega, pa komaj da je zapazil njegov obraz, ga je spustil ves prestrašen in upal v lica.

„Ignac! O Ignac!“ — je viknila tedaj mati, tudi upala v lica, in se zgrudila poleg mrtvega sina; samó to je zaklicala in ni izpregovorila nobene besede več.

Jokaje sta kričala otroka:

„Mati! Mati!“

A vse nič ni pomagalo; drage matere ni bilo moč obuditi — mirno je ležala kraj sina, ki ga je bila tako težko pričakovala iz tujine; njena glava se je dotikala sinove, in zdelo se je, da iščejo njene ustnice njegovih. V smrti sta bila obadva obraza kakor smehljajoča in sta pričala o junaštvu njune ljubezni...

Ves iz sebe je bil nesrečni oče in ni vedel, kaj bi počel; ženo mu je zadela kap, sin pa je zmrznil v snegu.

Poleg mrtvecev so ihteli vsi trije...

Obvestilo.

Zaradi neljubih zaprek ni izšla 5. številka »Ženskega lista« pravočasno in prihaja šele prvo soboto v oktobru, namesto prvo soboto v septembru. Zato pa izide 6. številka čez štirinajst dni in 7. zopet redno prvo soboto v novembru.

Vse sodružice, ki jim je kaj na tem, da ohranimo »Ženski list«, ki je prepotreben za slovensko ženstvo, pa pozivljamo, da pridno, vneto agitirajo zanj. Le če delamo vse, bo imelo naše delo uspeh.

Uredništvo in upravništvo.

Kaj hoče socialna demokracija.

V.

Da hoče socialna demokracija resnično izboljšati položaj delovnega ljudstva, to so jasno pokazali naši prvi štirje članki, kjer smo v velikih obrisih le raztolmčili najnujnejše zahteve socialno demokratične stranke, kakor osemurni delovnik, starostno zavarovanje, pre-skrbo vdov in sirot in onemoglih i. t. d. Danes hočemo zaključiti članke »Kaj hoče socialna demokracija« in obenem obrazložiti, kaj je bistvo socializma.

Vse zahteve, ki smo jih našli, so važne in nujne, a ni bistvo socializma to, na čemur so zgrajeni vsi socialistični nauki, iz česar izhajajo vse naše zahteve. Te zahteve, ki smo jih obširneje opisali v prvih štirih številkah »Ženskega lista«, je poudarjal že dostikrat marsikateri meščanski politik. Socialne demokrate pa loči od teh delavstvu prijaznim politikom to, da streme ti politiki po izboljšanju delavskega položaja le za to, da bi le nekoliko premostili globoko nasprotje med izkoriščevalci in izkoriščanci, da bi nekoliko ublažili usodo delovnega ljudstva in da bi tako zazibali delovno ljudstvo v nekako topo zadovoljnost. Socialni demokratje pa ne zahtevajo višje mezde, krajši delovni čas i. t. d. za to, da bi se delavstvo sprijaznilo s svojo usodo, temveč ravno nasprotno hočemo doseči s tem. Da olajšamo proletarce in proletarkam njihove skrbi, njihovo mukotrpno življenje, s tem jim hočemo priboriti le ono svobodo in silo duha, ki naj jim omogoča, da spoznajo sami svoj položaj, da sami spoznajo, da so izkoriščanci. Obenem pa naj seveda spoznajo sredstva, s katerim se borimo, da čimprej napravimo konec izkoriščanju in suženjstvu.

Ne smemo se zadovoljiti še s tem, če izsilimo od vladajočega razreda, da nam privošči nekoliko boljše hrano, nekoliko več udobnosti, ampak nadaljevati moramo naš boj tako dolgo, da preneha nadvlada enega

razreda nad drugim, da preneha izkoriščanje enega človeka po drugem za vedno.

Niso bili najslabeyši ljudje, ki so si že pred stoletji belili glavo s tem, kako da bi ob zmernem delu pripravili vse človeštvo k višjemu blagostanju in največji modreci so se ukvarjali z vprašanjem, kakšen družabni red naj bi ustvarili, ki bi pravično razdeljeval delo in užitek, ki bi omogočil osebno srečo. In dalje so sklepali ti človekoljubni možje: kakor hitro izmislimo tak družabni red, tedaj bomo z lahkoto pripravili mogočnjake in lastnike, da bodo izvedli ta družabni red.

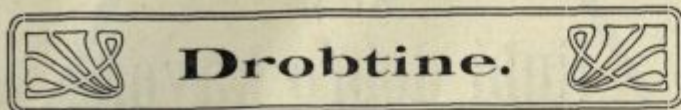
Ali to je bila zmota. Ne le, da mogočnjaki in lastniki niso nikdar pokazali najmanjše volje odreči se svojemu bogastvu in svoji premoči, temveč tudi v njihovi moči ni bilo, da bi uresničili to, kar so jim oni človekoljubi tako toplo priporočali.

Velika zasluga ustanoviteljev socialne demokracije je, da so nam pokazali, da izkoriščanja delavskega razreda ne more odpraviti uvidevnost in nesebičnost posameznikov, pa če imajo ti še toliko moči, temveč da je odvisno razmerje vladajočega napram izkoriščanemu razredu največ od načina, kako da se dela, kako da se proizvajajo vse življenske potrebščine in kako da ima vsaka doba poseben način delitve dela, posebne gospodarske oblike. Izkoriščanja delavca dandanes zato ni mogoče odpraviti, ker je kapitalist lastnik proizvodnih sredstev, to je tvornic, strojev, sirovin. Delavec ne more na lastno pest ničesar proizvajati; služi le lahko kruh, če ga pokliče kapitalist v svojo delavnico in če mu dá delo ob svojem stroju. Da je kapitalist lastnik proizvodnih sredstev, to je, kar mu daje moč, to mu omogoča, da odvzame vse bogastvo, ki ga ustvarja delavstvo, njemu iz rok in ga odpravi s pičlo mezdo. Če bi pa bila proizvodna sredstva — tvornice, rudniki, polja, železnice i. t. d. — skupna last vsega delavnega človeštva, tedaj bi ne bogateli posamezniki, temveč vsi bi imeli zdravo in ugodno življenje.

K temu cilju pa stremi bodoči razvoj in znake, ki kažejo ta cilj, opažamo že v današnjih razmerah; za ta cilj se bore vse socialno demokratične organizacije, vse naše delavsko časopisje, vse naše izobraževalno delo gre za tem. Naše organizacije dajejo delavkam in delavcem priliko, da si nabirajo znanja, da se izobražujejo, da se vežbajo za boj, ker vse to nam je potrebno, da bomo kos nalogi, ki čaka proletarce v bodočih dneh. Ne stremimo nazaj k uredbam, ki so bile nekoč, temveč dalje k plemenitejšim, zdravejšim razmeram, v katerih bo vsak človek res človek.

Kar nam pa daje največjo moč k temu stremljenju, je zavest, da ne želimo ničesar, kar je nemogoče, temveč da hočemo pospešiti le to, kar je po današnjem gospodarskem razvoju neizogibno. Kdaj da pride čas, po katerem hrepeni vse zavedno delavstvo in bo rešil delavstvo iz njegove bede, to pa je največ odvisno od naše uvidevnosti, od sile naših organizacij, od izobraženosti naših bojevnikov in bojevnic.

Žene delavskega razreda, ki so v največji odvisnosti, ki so najbolj izkoriščane, pa bodo imele od preobrazbe današnjih razmer največji dobiček. Zato bi morale biti največje agitatorice, neutrudljive razširjevalke socialistične misli, da tako izpolnjujejo krasno nalogo, ki jo je odkazala zgodovina proletariatu.

Košara za porodnice. Idrijski župan sodr. Štravs je stavil na občinski seji dne 14. septembra važen predlog, ki bo zlasti v prid delavskim družinam v Idriji. Predlog se glasi: Košare za porodnice. Občina nabavi dve košari za porodnice po vzorcu nemških društev za podeželno blagotvorno oskrbo. Košare so zelo potrebne, ker je splošno znano, da manjkajo pri revnejših slojih prebivalstva najpotrebnejše priprave ob času poroda. Posledica tega je, da mati in otrok zbolita, celo umrjeta. Zlasti primanjkujejo najpotrebnejše priprave za perilo. Košara obsega: a) utensilije: vložke iz kavčuka, katere ena se porabi za kopel; priprava za potrebo; skleda za umivanje; dve klistirni brizgalni, ena za mater, druga za otroka; toplomer; dva vzglavnika iz prosenih plev; b) perilo: rjuhe, brisalke, srajce za mater, za otroka, plenice; c) končno vse, kar potrebujejo babice; zlasti aparat za sterilizacijo mleka, če mati sama ne doji. Košara velja približno 250 do 300 K. Obenem bi bilo zelo koristno, da se nabavi potrebno perilo za otroka in mater, ki naj se oddaja po lastni ceni. Košara naj bo last občine, oskrbuje naj jo po zdravniku priporočana babica, ki mora tudi skrbeti, da je košara po vsaki rabi desinficirana in da je vsebina košare vedno popolna in v redu. Košara se oddaja proti mali odškodnini, v posebnih slučajih zastoj in sicer brez razlike zakonskim in nezakonskim materam. Odškodnina služi v to, da se pokrijejo desinfekcijski stroški in potrebne dopolnitve košare. Erar se naprosi, da prispeva polovico stroškov za nabavo. S košaro se dobe tudi navodila, ki obsegajo vse, kar mora vedeti mati za svojo oskrbo v tem času in za oskrbo otroka. Predlog je sodrug Štravs utemeljil s tem, da je po natančni informaciji od strani okrožnega zdravnika dr. Žižeka taka nabava za Idrijo specijelnega pomena, ker med revnejšimi in tudi premožnejšimi materami res ni dostikrat ob porodu kaj vzeti v roke in dela zdravniku preglavice. S tem sklepom je storjen zopet en korak v prid socialne občinske politike.

Sodružicam na Kranjskem. V nedeljo 21. septembra se je osnovalo v Ljubljani „Splošno delavsko izobraževalno društvo Svoboda za Kranjsko.“ Ta organizacija je nadomestilo za razpuščeno „Vzajemnost“. Ne sme biti med nami žene, ki bi ne bila članica te organizacije, ne sme biti članice, ki bi ne bila agitatorica za „Svobodo“. Na delo!

V Nemčiji je 141 tisoč žen in deklet v socialno demokratični stranki. Samo v Berlinu je 21.105 žen politično organiziranih. V enem letu so pridobile naše nemške sestre svojim organizacijam 10.744 članic. Tako vneto in vztrajno delujejo nemške žene za socialno demokratično stranko! Njihovo glasilo „Gleichheit“ (Enakost) ima 112 tisoč naročnic! Sodružice! Kaj povedo nam, slovenskim proletarkam, te številke? To, koliko da se lahko doseže z neumornim delom in to, da je socialna demokracija stranka, o kateri so nemške žene prepričane, da jim bo olajšala breme, ki ga nosijo proletarci v današnji družbi, ker drugače bi pač ne bilo toliko žen v stranki. Zgledujmo se tudi me ob trdni volji nemških sodružic in agitirajmo med našimi znankami za naše organizacije in za naše glasilo „Ženski list.“

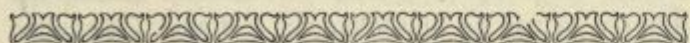
13 sodružic na Finskem je bilo izvoljenih pri zadnjih volitvah v finski parlament. Zmaga socialnih demokratov je bila pri teh volitvah naravnost sijajna. Število socialno demokratičnih poslancev se je povišalo od 80 na 90. Zveza socialno demokratičnih žen se je z velikanskim navdušenjem udeležila teh volitev. Socialno demokratične žene so določile kandidatkinje in določile so le take, od katerih pričakujejo, da so kos svoji nalogi. Meščanske žene imajo 8 poslank, pred petimi leti so jih imele že 11. Socialno demokratične poslanke nikakor ne delujejo v parlamentu skupaj. Naše sodružice gledajo pred vsem na to, da predlagajo zakone, ki varujejo matere, delavke in otroke. A meščanske poslanke so tako ozkosrčne, da so nastopile proti prepovedi nočnega dela za ženske in da so glasovale za otroško delo. In pri zadnjem zasedanju so glasovale meščanske poslanke proti določitvi, ki naj uzakoni, kako visok naj bo prispevek, ki ga naj plačujejo občine nezakonskim materam, dokler ni prisiljen oče na plačevanje. Nezaslišno in sramotno je, da nasprotujejo žene proti najvažnejšim zahtevam za varstvo žen in otrok.

Občinsko volilno pravico bodo dobile žene v Parizu. Pariški občinski odbor je na svoji seji 6. junija soglasno sprejel tozadevni predlog. Predlog pa je treba predložiti še francoski zbornici; v zbornici bo referiral o predlogu poslanec Buisson, ki je vnet zagovornik ženske volilne pravice. Pariške žene trdno upajo, da bo parlament odobril predlog občinskega odbora.

800 žen na Holandskem je pred kratkim demonstriralo za žensko volilno pravico, ker ni v prestolnem nagovoru obljubila kraljica Viljemina ženam politično enakopravnost z moškimi. Deputacija žen je šla k ministrskemu predsedniku in mu izročila spomenico, v kateri izražajo žene svojo nezadovoljnost, da jim pridržuje vlada še vedno politično enakopravnost. Ministrski predsednik je odgovoril, da parlament po reviziji ustave lahko podeli ženam volilno pravico. Holandski socialni demokratje so zadnja leta zelo od-

ločilno bore za splošno in enako volilno pravico za oba spola in zato lahko pričakujemo, da bodo dobile holandske žene morda prav kmalu volilno pravico.

Čudne in škodljive navade z otroci imajo nekatere matere in pestunje; da bi otroka raztresle ali pomirile, mu tleskajo pred ušesom z rokami, pihajo otroku v uho ali ga pa prav krepko poljubijo v uho. Starejše otroke pa vlečejo starši in učitelji za uho ali mu v jezi prisolijo „zaušnico“. Vse te in one ljubeznjivosti so velike oslarije in lahko otroku za vedno pokvarijo sluh.

Razširjajte »Ženski List«!

Konsumno društvo za Ljubljano in okol.

r. z. z. o. z.

ustanovljeno l. 1908.

ima včlanjenih 1800 družin.

Sedež društva Pisarna v Spod. Šiški,
v Ljubljani. Kolodvorska c.

Prodajalne: v Ljubljani, Sodna ul. 4
» Krakovski nasip
» Bohoričeva ul.
v Sp. Šiški, Kolodvorska c.
» Celovška c.
na Viču-Glincah (Marinčičeva hiša)
v Tržiču na Gorenjskem
na Jesenicah (pri Ferjanu)
na Savi (v Mencingerjevi hiši)
na Koroški Beli (pri Pristavcu)

Lastna pekarna v Šiški na Celovški c.

Za člana lahko pristopi vsaka svojepravna oseba; pristopnina znaša 1 krono, delež 30 kron (ki se plačuje lahko v obrokih).

Hranilne vloge se obrestujejo po $5\frac{1}{2}\%$ od dne vloge do dne dviga.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico je v štirih letih (od 1908—1912) izkazalo prebitka za **48.000 kron.**

Nadzorstvo.

Načelstvo.

Kdor
ljubi dobro kavo,

rabi kot pridatek »pravi: Franck«, katerega se spozna po tovarniški znamki: Kavin mlinček.

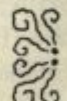

Tovarniška znamka

Ivan Jaž in sin

Ljubljana, Dunajska cesta 17.

Šivalni stroji

Kolesa

in stroji
za pletenje.

iz prvih tovarn Avstrije:

Dürkopp, Styria,
Waffeurad.

Adlerjevi
pisalni stroji

Izborna konstrukcija
in elegantna izvršitev
iz tovarne v Lincu.

Ustanovljena l. 1876.

Vezenje
poučujemo brezplačno.

Čenklj zastoj in franko.

